

Beethoven kilenc szimfóniája, Takács-Nagy Gábor vezényletével

 Fittler Katalin

2023. június 24-én lemezbemutató beszélgetésre invitálták az érdeklődőket a MÁV Szimfonikus Zenekar új próbatermébe (IX. kerület, Péceli utca 2.), ugyanis a hónap elején megjelent egy reprezentatív kiadvány, a MÁV Szimfonikusok állandó vendégkarmesterének vezényletével. Szép gesztus, az együttes vezetőségének a megbecsülését mutatja Takács-Nagy Gábor iránt.

Az album a Verbier Festival és a Deutsche Grammophon közös vállalkozása (486 4117), a kiadványok sorában különleges helyet az biztosít neki, hogy a fesztivál fennállásának 30. évében jelent meg, tehát várhatóan a nemzetközi érdeklődés keresztútjába kerül az idei nyári fesztivál idején (június 14. és 30. között).

Az 1994 óta működő, időközben figyelemreméltó rangot kivívott fesztivál történetében mérföldkő-jelentőségű volt 2005-ben a Verbier Festival Chamber Orchestra (VFCO) megalapítása, amelynek zeneigazgatója 2007 óta Takács-Nagy Gábor. (Üröm az örömben, hogy a kísérőfüzetben olvasható életrajzából a magyar vonatkozásokat kizárólag egyetlen adat képviseli, miszerint 2012 szeptembere óta a Budapesti Fesztiválzenekar első vendégkarmestere...)

Minden bizonnyal emlékezetes koncerteket örökítenek meg a felvételek (a korrekt-részletező kolofon információiból kiderül, hogy nem „egy az egyben” koncertfelvételeket hallunk, hanem volt lehetőség korrekciókra), amelyek közül hét Verbier-ben került rögzítésre, kettő pedig az évente decemberben a németországi Elmauban tartott rendezvényt örökítette meg. A legkorábbi az 1. szimfóniáé (2009), amelyet a 4. (2011), az 5. (2012) és a 3. (2014) követ, majd a következő évtizedből való a 7. és 8. szimfóniáé (2021), valamint a 9. (2022) Svájc-ból, Németországból pedig a 2. (2021) és 6. szimfóniáé (2022).

A kísérőfüzet tartalmazza valamennyi közreműködő zenekari tag nevét – arról feleslegesnek tartja a tájékoztatást, hogy melyikük melyik évben/években szerepelt. A hallgató azonban könnyen megbizonyosodhat arról, hogy állandónak mondható a minőségi munka, a színvonal egyenletes.

A szimfóniák elrendezésénél (a korongra férhető időtartam figyelembevételével) alapvető szempont volt a komponálás időrendje; az 1. és 3., valamint a 2.

és 4. került egy-egy korongra, majd „kiegyenesedett” a számsor, az 5. és a 6., majd a 7. és 8. követi egymást, s az 5. korong jutott a Kilencediknek (melynek megszólaltatásában a Münchener Bach-Kórus vett részt, továbbá szólistaként Julia Maria Dan, Ema Nikolovska, AJ Glueckert és Mikhail Petrenko).

Takács-Nagy Gábor muzsikuspályáján 2002-ben került előtérbe a vezénylés – már 2003-ban vezényelte Beethoven 1. szimfóniáját, s mire a verbier-i pozícióját elfoglalta, repertoárját a 4., 5. és 6. szimfónia gazdagította. De nem feledkezhetünk meg arról, hogy a beethoveni stílust, sőt, zeneszerzői gondolkodást alaposan ismerhette a szerző vonósnegyeseiből! Éppen ezért mármár nyilvánvalónak tartható, hogy számára a zenekari partitúra is voltaképp kamarazenei kotta – csak épp több játékosra, több szólamban. Talán ezzel is értelmezhető az az általános (tehát valamennyi szerzőre, műre kiterjedő) gyakorlata, hogy „berendezi” a partitúrát, változatosan kiszínezi, ami részletező elemzésre vall. A kísérőfüzetben közzétett partitúra-oldalak arról árulkodnak, hogy korántsem a karmesteri (mozdulat) koreográfiához adnak támpontot számára a színes kiemelések, bekarikázások és az apróbetűs megjegyzések, hanem mintegy a zenei végiggondolások lenyomatai.

Ha lenne „népszerűségi lista”, a rangos hazai zenekarok legtöbbszörénél (ha nem valamennyinél – márpedig számos zenekarunkkal lépett fel) „dobogós hely” jutna Takács-Nagy Gábornak, ami azért figyelemre méltó, mert a különböző stílusú vezető karmesterek által „szocializált” játékosok legtöbbször számára némiképp másfajta megközelítéssel fordul mind a muzsikustársak, mind a kompozíciók felé. A sikerhez hozzájárulhat, hogy „hazai pályán” anyanyelven kommunikálhat a muzsikussal, ami kétségtelenül könnyebb, mint soknemzetiségű, sok-anyanyelvű társasággal megértetni – nem is annyira „magát”, mint azokat a gondolatokat, szándékokat, amelyek megértése elengedhetetlen a közös zenei gondolkozásmódhoz. Ilyen megfontolásból – is – érdemes szem előtt tartani a szimfónia-előadások idejét. És persze, lehet számolni azzal, hogy a későbbiekben vannak régebbi muzsikuskarmesterek, ami megkönnyítheti az újak beilleszkedését is.

Idekívánkozik Saint-Exupéry bestsellerének, A kis hercegnek egy – méltán – gyakran idézett részlete: „jól csak a szívével lát az ember. Ami igazán lényeges, az

a szemnek láthatatlan”. Nos, ha a hallásra „transzponáljuk”, érdekes (tanulságos!) eredményre juthatunk. Mert mondhatjuk, hogy jól csak a szívével hall az ember, ám azt már korántsem, hogy ami igazán lényeges, az a fülnek hallhatatlan. És éppen ez a „kettősség” lehet a magyarázata annak, hogy az objektíven ugyanazt hallgatók eltérő (ha nem épp ellentétes) véleményre juthatnak, miközben egyikük őszinteségéhez sem férhet kétség. Mert az „előzmények” kikapcsolhatatlanok, nem lehet „tisztá lappal” hallgatni rég ismert (azaz, korábban más interpretációk alapján megismert) művet. Talán éppen ez szünteti meg a hagyományos értelemben vett „kritika” létjogosultságát, mert a „mihez képest” viszonyítások mind az előadók, mind a hallgatók részéről fennállnak.



Tehát, a „tisztá lap” annyiban működhet, ha a hallgató – bármennyire ismer is valamely darabot – az interpretációra, mint közlésre figyel, s akkor várhatóan több pozitív élményhez juthat, mint ha állandóan összehasonlítgatna és méricskélne. (Gondolhatnánk, könnyebb, ha a születő hangzásnál van jelen a hallgató - jó esetben a látvány valóban segíthet, ám többletfeladatot jelenthet annak megítélése, hogy valóban összhangban van a látvány a zenei kifejeznievalóval, avagy mindössze koreográfia...) A hangfelvételeknél kizárólag az empátia segíthet!

Nem kell különösebb zenei előképzettség ahhoz, hogy bárki észrevegye: gondosan kidolgozott partitúrákat kínál a szimfónia-sorozat: alig „lehet panaszunk” a tempóválasztásra: Takács-Nagy olyan tempókat diktál, amelyekben nemcsak lejátszhatók a hangok, hanem megformálhatók a kisebb-nagyobb zenei egységek, egymással sokrétű kapcsolatba kerülhetnek.

Éppen ezért a folyamatok mindig követhetőek, mondhatni, a hallgató együtt-lélegezhet az előadókkal. Sőt, minden bizonnyal együtt is lélegzik, hiszen ezért érzi, hogy részese a hangokba fogalmazott hangulatoknak, érzéseknek-indulatoknak. Észrevétlenül „vezetve” (de nem „megvezetve”!) közlekedünk a folyamatokban, érezhetően biztonságban, aminek az a következménye, hogy nő a hallgató érdeklődése, miközben egyszerűen „jól érzi magát”. Tehát, nem támaszt elvárásokat, azonosulni képes a születő hangzástalakkal. Van annyira változatos a sokszor hallott is, hogy újfent lekösse a figyelmet – amikor pedig máskor esetleg elsikkadó részletek tűnnek fel, megajándékozottnak érzi magát.

Amikor az 1. szimfóniát kezdtem hallgatni, óhatatlanul is az az élmény ködlött fel, amelyet Bartha Dénes Beethoven és kilenc szimfóniája című, több kiadást megért könyvének köszöntem. Elolvasás által tudatosodtak korábbi hangzásélmények – és a megfogalmazott összefüggések tudatosabb „ráfigyelésre” készítettek. Takács-Nagy alapos-részletező elemzései nem „szájbarágós” zenemagyarázatot eredményeznek, hanem mintegy ideális keretként szolgálnak a szólamok színes szöttezéséhez, amelyet felszabadultan realizálnak a játékosok (időről-időre örülve a pillanatnyi szólisztikus mozzanatoknak – néha olyannyira, hogy felmerülhet a sanda gyanú, netán módosítás történt az eredeti hangszereléshez képest).

A zenekar számára kétségkívül a legismertebb szimfóniák jelenthették a problematikus feladatokat. Nem véletlen, hogy éppen az Ötödik és a Hatodik esetében érződött néhol a rutin... Mert a legszebb környezetben is „hozzá lehet szokni”, hogy szinte észre sem veszi a szerencsés, akinek az jutott... és ott érződött legkevésbé a kifejezés vágya.

A Kilencediket pedig leginkább a hangzás megszületésekor, a helyszínen érdemes végigélni – a „szülési folyamat” idején toleránsabb a fül, mint ha többször kell meghallgatni ugyanazt a produkciót (egy idő után előre tudva, milyen esetlegességek várhatóak – márpedig azokat jó esetben is csak az egyszeri hallgatás során képes tolerálni a hallás). Nehéz a hangok mögötti/közötti lényegre figyelni, amikor erőszakosan a fülbe másznak az érdemben kétségkívül „mellékes” esetlegességek...

A Takács-Nagy Gábor karmesteri pályáján 14 évet átívelő folyamatból kiragadott interpretációk sokatmondóak a dirigensi hozzáállást (ars poeticát) illetően – az elhivatottság ereje töretlenül érvényesül. Az is hozzájárulhat, hogy a zenerajongó telhetetlenül akár egyvégtében akarná végighallgatni Beethoven egyedülálló szimfonikus természetét. Az előadókat dicséri, hogy ez a lelkesedés mindvégig kitart... ■

HIVATÁSOS SZIMFONIKUS ZENEKAROK

Alba Regia Szimfonikus Zenekar

Cím: 8000 Székesfehérvár Szabadságharcos út 59.
www.arso.hu
igazgató: Ruff Tamás
Email:
ruff.tamas@arso.hu
(+36) 30 217 3411
Titkárság telefonszáma:
+36 70 522 46 92

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Közhasznú Nonprofit Kft.

Cím: 1225 Budapest, Nagytétényi út 280.
Levelezési cím:
1775 Budapest, Pf. 122
Művészeti titkárság:
1087 Budapest,
Kerepesi út 29/b. IV. ép.
Telefon: 322-1488 •
Fax: 413-6365
E-mail:
nfo@bdz.hu •
www.bdz.hu

Concerto Akadémia Nonprofit Kft.

Székhely: 1094 Budapest, Páva u. 10-12.
Levelezési cím: 1450 Budapest, Pf. 75
Központi telefonszám:
(+36-1) 215-5770 • Fax:
(+36-1) 215-5462
E-mail: info@
concertobudapest.hu
www.concertobudapest.hu

Duna Szimfonikus Zenekar Magyar Élőzene Nonprofit Kft.

Levelezési cím:
1033 Budapest, Vörösvári út 101.
Próbaterem:
1105 Budapest, Halom u. 42.
Tel.: (+36) 70 652 55 91
E-mail:
dunaszimfonikusok@gmail.com
www.dunaszimfonikusok.hu

Kodály Filharmónia Debrecen

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.
Tel.: (52) 500-200 •
Fax: (52) 412-395
E-mail: info@
kodalyfilharmonia.hu
www.kodalyfilharmonia.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Nonprofit Kft.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Tel.: 411-6600 • Fax: 411-6699
E-mail: info@filharmonikusok.hu
foigazgato@filharmonikusok.hu
www.filharmonikusok.hu

Magyar Rádió Művészeti Együttese Szimfonikusok – Énekkar – Gyermekkórus

Székhely:
1037 Budapest, Kunigunda útja 64.
Levelezési cím:
1088 Budapest,
Bródy Sándor u. 5-7.
E-mail:
info@radiomusic.hu
www.radiomusic.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

Székhely: 1093 Bp., Péceli utca 2.
Levelezési cím: 1143 Bp. Stefánia út 61.
Tel.: 338-2664 • Tel./
fax: 338-4085
E-mail: office@mavzenekar.hu
www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft.

3525 Miskolc, Fábrián u. 6/a.
Tel.: (46) 323-488
E-mail: info@mso.hu •
www.mso.hu

Óbudai Danubia Zenekar

1033 Budapest,
Laktanya u. 35.
(l. em., 2-es kapucs.).
Tel.: (+36-1) 373-0228,
(+36-1) 269-1178
E-mail: info@odz.hu •
www.odz.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7622 Pécs,
Breuer Marcell sétány 4.
Tel.: (72) 500-320
Fax: (72) 500-330
E-mail: info@pfz.hu •
www.pfz.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.
Tel.: (94) 314-472
Fax: (94) 316-808
E-mail: info@sso.hu
www.sso.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6720 Szeged, Széchenyi tér 9.
Korzó Zeneház
Tel.: (62) 426-102
E-mail:
orch@symp-hszeged.hu •
www.symp-hszeged.hu

Szolnoki Szimfonikus Zenekar

5000 Szolnok, Hild tér 1
Aba-Novák Kulturális Központ
Tel.: (30) 9358-368
E-mail: info@
szolnokszimfonikusok.hu
www.szolnokszimfonikusok.hu

Szent István Filharmonikusok Non-profit Kft.

1145 Budapest, Columbus u. 11.
Tel.: (36 1) 467-0786
E-mail:
rendezveny@
zugloifilharmonia.hu

REGIONÁLIS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE

1141 Budapest Szugló utca 125/D
C. épület 3/34.
Elnök: Szabó Sipos Máté
szabosiposmate@gmail.com
Főtitkár: Horváth Gábor
horvath.gabor975@gmail.com
www.regionaliszenekek.hu

Békés Megyei Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Békés Megyei Szimfonikus Zenekar Közhasznú Kulturális Egyesület
Békéscsaba 5600 Andrassy út 3.
Telefon: 20/4322-948
E-mail: uhrinviktor@freemail.hu
Honlap: www.bekesszimf.hu
Művészeti vezető: Uhrin Viktor
Dunakeszi Szimfonikus Zenekar Egyesület Magyarország
(korábbi Váci Szimfonikus Zenekar)
2120 Dunakeszi, Állomás sétány 17.
Honlap: www.dszz.hu
E-mail: dkszimfonikus@gmail.com

Egri Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Egri Szimfonikus Zenekar Kulturális Egyesület
Eger 3300 Knézház K. u. 8.
Telefon: 20/964-1518
Honlap: www.egriszimfonikusok.hu
Művészeti vezető: Szabó Sipos Máté

Gödöllői Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím:
Gödöllő 2100 Ady Endre sétány 1.
E-mail: titkarsag@gso.hu
Honlap: www.gso.hu
Művészeti vezető: Rác Márton

Kecskeméti Szimfonikus Zenekar, Hírös Agóra Kulturális és Ifjúsági Központ

6000 Kecskemét, Deák tér 1.
Telefon: 06-20/3230-001
E-mail: kszttitkar@gmail.com
jacintfoldi@gmail.com
Honlap: www.hirosagora.hu
Művészeti vezető: Földi Jácint

Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar

Pro Kultúra Sopron Nonprofit Kft.
9400 Sopron, Liszt Ferenc utca 1.
www.prokultura.hu

Szabolcsi Szimfonikus Zenekar Közhasznú Egyesülete

Székhely: 4400 Nyíregyháza,
Szent István u. 12.
mobil: 30 9656 453
E-mail: szabolcsiszimf@gmail.com
Képviselő: Nagy Gyula

Tatabánya Város Szimfonikus Zenekara

Levelezési cím: TatabányArt Művészeti Egyesület
Tatabánya Fő tér 34.
Telefon: 30/6926489
E-mail: gezaroman@t-online.hu
Művészeti vezető: Román Géza

EGYESÜLETKÉNT MŰKÖDŐ ZENEKAR

Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara

1061 Budapest, Andrassy út 22. Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478 http://www.bpo.hu

KAMARAZENEKAR

Liszt Ferenc Kamarazenekar

1036 Budapest, Kiskorona utca 7. Tel/Fax: +36 1 250 4938 lfzk@lfkz.hu http://www.lfkz.hu



A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK,
VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS
TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA,
A NEMZETI KULTURÁLIS ÁLLAPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL.



A szerkesztőség levelezési címe:

ZENEKAR MŰVÉSZETI BT.

1222 Budapest, Fenyőtoboz utca 6.
e-mail: info@zenekarujsg.hu
www.zene-kar.hu

Felétős kiadó és szerkesztő: POPA PÉTER

Nyomda: EPC nyomda

ISSN: 1218-2702

Az interjúkban és a kritikákban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul. Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

FON
TRADE MUSIC

Egy valódi hangszerbolt



Kiemelkedően széles
választékkal várjuk
vásárlóinkat 2023-ban is!



www.fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14.

Telefon: +36 1 210-2790, +36 30 488-6622

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9⁰⁰ -17³⁰

Adams Alexander Alphasax A&S **Bach** Bags Berg Larsen BG Blackburn **Buffet Crampon** B&S Cannonball Cherub Conn-Selmer Courtois **D'Addario** Denis Wick Dotzauer E. Schmid Edwards Francois Louis Gard Gator Getzen Hammig Hohner Holton Hoyer Jody Jazz Jupiter Keilwerth King König & Meyer **Kromat** Leblanc Lorée Ludwig Majestic **Manhasset** Marca Marigaux Melton **Muramatsu** Musser Neotech P. Mauriat **Paiste** Pearl Powell Rigotti **Sankyo** Schagerl Schneider Schreiber Seiko **Selmer Silverstein** Steuer Straubinger Studio 49 Theo Wanne Trevor J. James **Vandoren Wilde + Spieth** Wittner **Yamaha** Yanagisawa Zoom